

КАТАЛОГ ИЗЛОЖБЕ

**РУСКЕ ИЗБЕГЛИЦЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ
КРОЗ АРХИВСКУ ГРАЂУ**

БЕОГРАД,
20. НОВЕМБАР 1997

СРПСКА

Београд, Топчидарска 22
11000 Београд (Југославија)

ИЗЛОЖБУ ПРИРЕДИЛИ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АРХИВ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
АРХИВ ЈУГОСЛАВИЈЕ
АРХИВ САНУ
АРХИВ СРБИЈЕ
ИСТОРИЈСКИ АРХИВ БЕОГРАДА
И
РУСКИ ДОМ

КООРДИНАТОРИ ИЗЛОЖБЕ

Мирослав Јовановић
Јован Пејин

АУТОРИ ПОСТАВКИ

Лидија Ивановна Петрушева
Игор Јурјевич Горбунов

АРХИВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Мирослав Јовановић (Филозофски факултет у Београду)
Гојко Павловић (Архив Југославије)

АРХИВ САНУ

Мирослав Јовановић (Филозофски факултет у Београду)

АРХИВ СРБИЈЕ

Јован Пејин (Архив Србије)
Владимир Милосављевић (Архив Србије)
Мирослав Јовановић (Филозофски факултет у Београду)

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ БЕОГРАДА

Бранка Ракочевић
Олга Латинчић
сарадници
Евица Мицковић
Милена Радојчић

КАТАЛОГ ТЕХНИЧКИ ОПРЕМИО

Синиша Стефановић

ШТАМПА

ГРАФИЧКО-ИЗДАВАЧКИ АТЕЉЕ
СКРИПТА
НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ
Београд, Господар Јованова 42
— (011) 63 50 50 —

РУСКЕ ИЗБЕГЛИЦЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ. МОГУЋНОСТ ЈЕДНОГ ВИЂЕЊА

О РУСКИМ ИЗБЕГЛИЦАМА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Владислав Албинович Мајевски, руски историчар, и сам избеглица, изрекао је следећу оцену: *"Говорећи о благородном и широко-гостопримљивом односу Југославије према руској емиграцији, која је нашла своје место у државном и друштвеном животу земље, треба приметити да руски људи нису остали дужни Југославији, и благодарећи особеностима руске природе, својим поштеним радом учинили су земљи несумљиве услуге у различитим областима живота"*. Констатација Мајевског указује на два важна аспекта проблема боравка, живота и рада руских избеглица у Краљевини Југославији - први се односи на проблем прихватања Руса у новој средини, а други на њихов допринос развоју нове државе.

У доба Грађанског рата у Русији (1918-1920) и након њега, 45.000 руских избеглица нашло је прибежиште у новоформираној Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца (Југославији). Дошли су у пет великих имиграционих таласа, од пролећа 1919. до јесени 1921. године. Средином двадесетих година број руских избеглица почео се осипати, да би их пред избијање рата 1941: у Краљевини било око 25.000.

Слободно се може констатовати да никада у својој историји, ни пре ни после овога егзодуса, југословенски простори нису доживели већи прилив и концентрацију високообразованог становништва у краћем временском периоду. Већ и сам податак да је међу Русима у Југославији углавном доминирала тзв. радна интелигенција, указује на чињеницу да се у годинама Грађанског рата догодио својеврсан "прогон елите" из Русије. Прецизне статистичке анализе показују да је 62% од целокупног броја Руса у Југославији имало средње образовање, а чак 13% факултетско образовање. Таква социјална слика руске избегличке групе у потпуности је одударала од претежно аграрне структуре друштва Краљевине СХС, у којој је у то доба преко 50% становништва било неписмено. Био је то сусрет две културе, руске традиционалне и урбане и домаће, такође традиционалне, али претежно руралне. Временом су се ове разлике уклопиле у складну целину, тим пре што су се употпуњавале.

Руске избеглице имале су управо оно што је Краљевини недостајало (услед ратних разарања и великих људских жртава, пре свега у српском делу земље) - знање и вештину. Руски инжењери, професори, архитекте, правници и лекари били су брзо ангажовани у државној служби. Руски уметници пунили су наша позоришта и покретали балет и оперу, искусни професори попуњавали су упражњене катедре универзитета али и локалних градских и сеоских школа. За то време су руски

архитекти доприносили изградњи порушених градова, а руски војници су реконструисали и градили нове путеве у нашој земљи. Сви сегментни руске избегличке колоније дали се свој допринос развоју Краљевине.

Прилагођавање и прве активности у новој земљи пратила је и изражена унурашња миграторна покретљивост Руса и њихова стално изражсена тежња да се концентришу у источном делу земље који им је, по њиховим речима, био пријатељски наклоњен.

Краљевина СХС, како су многи наглашавали, под великим утицајем краља Александра, отворила је простор за несметано делање и самоорганизацију руских избеглица. Алексеје Кирилович Јелачич, руски историчар који је живео у Краљевини, забележио је поводом десетогодишњице боравка избеглица у новој земљи: *"Руска емиграција у Југославији живи веома интензивним руским животом (...). Али ипак изгледа да се нигде на свету није руска емиграција толико одомаћила и прирасла за тле које ју је примило као у Југославији"*. По доласку у Краљевину СХС Руси су добили велике могућности за самоорганизовање свог живота. Међу првим значајним руским установама у Краљевини формирана је "Руска православна загранична црква" у Сремским Карловцима (1921), где су одржани Први и Други сабор Руске православне Заграничне цркве (1921. и 1938). На њеном челу се, до 1936, налазио митрополит Антоније (Храповицки), кога је пратио глас да је Ф.М.Достојеvски по његовом узору сачинио лик Аљоше Карамазова, а потом митрополит Анастасиј (Грибановски). У Сремским Карловцима налазио се, од 1922, и Главни штаб Руске армије са својим главнокомандујућим, генералом Петром Николајевичом Врангелом (до 1926). Ту је основана и једна од најзначајнијих организација избегличког света РОВС (Руски општевојни савез), 1924. године. Тиме је овај мали град почетком двадесетих година постао једно од најзначајнијих места на мапи руске дијаспоре, чиме је и утицај Краљевине међу рускиким избеглицама у читавом свету знатно порастао.

Краљевина је омогућила руским избеглицама, што је био готово јединствен случај у свету, да образују свој самостални школски систем. Двадесетих година у Краљевини СХС радило је око 30 руских средњих и основних школа, а касније је њихов број, под утицајем одсељавања Руса, смањења броја њихове деце и економске кризе, почео постепено да се смањује. Руси су отварали своје здравствене установе, своје библиотеке и читаонице, покретали своје штампарије и дневне и периодичне листове и часописе, формирали своје специјализоване књижаре... Простор за културно деловање и очување руске самобитности био је широк. Њега су потпомогале власти Краљевине и њен монарх, како материјално, тако и организационо. У општој тенденцији отварања простора за делатност руских избеглица у новој средини у Београду је 1933. године отворен "Руски дом им. Императора Николаја II", у чијим су просторијама деловале многе културне и научне установе - од "Руског научног инсититута" и "Руског културног одбора", до "Руске народне библиотеке", "Руског драмског позоришта за народ" и "Руско-српске гимназије".

Држава је на још једном пољу излазила у сусрет избеглицама - запошљавала их је у државној служби, у различитим министарствима и надлештвима.

Живот је, са друге стране, наметао своје неумитне токове. И поред све државне потпоре и бриге избеглице су се, суочене с неизвесном свакодневицом, морале сналазити на различите начине. Општи пријем, нарочито у источном делу земље, био је углавном срдачан, али не увек и у свакој прилици. Руси су се прилично добро сналазили у новој средини ако је реч била о запошљавању у културним и научно-

просветним ustanovama ili u službama u kojima je bila potrebna radna inteligencija (inžinjeri, agronomi, arhitekci, lekari, konstruktori, piloti...). Međutim, nuđa ih je nađnala da, neretko, potrađe zaposleđe i na teškim fizičkim poslovima, na izgradnji puteva ili na krčeđu i eksploataciji šuma u Staroj Srbiji i Bosni, na kojima ih je angažovala država, ili pak kao nadničari po mađurima i po selima Kraljevine gde su se zapošľavali, od prilike do prilike, sami.

Problemi u kontaktu sa novom sredinom iskrcavali su retko i po pravilu pojedinačno i nisu bili vezani za izbeglice kao grupu. Početkom dvadesetih godina bilo je problema sa zapošľavađem ruskih profesora po školama na jугu zemlje, koji su slabo znali srpski jezik, zatim sa angažovađem ruskih arhitekata koji su bili prinuđeni da u biroima domađih neimara, obavљајући najznačajnije poslove, budu tretirani zapravo kao pomođno osoblje. No, ti povremeni ekscеси nikako nisu kvarili opшту sliku skladnih odnosa izbeglica i novog društvenog okruđeđa o kojoj je pisao Aleksiје Jelачić.

Međutim, najteži potres u њихovom bivstvovađu u novoj sredini doneo je novi rat. Obnovљeni su neki stari sukobi a nove polarizacije koje su se mogle naslutiti sa aoštavađem odnosa u Evropi u godinama pred rat, naglo su produbљene. Sa izbijađem rata stara ideološka isključivost povela je neke u "Руски заштитни корпус" koji se ставио под команду нациста (u nađi da ће dospети na istočni фронт). Али су остали у окупираној Србији као сарадници окупатора. Други су, вођени патриотизмом који је искључивао идеологију у тренутку када се Домовина ("ко год њоме управљао") нашла у непосредној опасности због напада старих непријатеља Немаца, формирали "Савез совјетских патриота" и одлучили да се прикључе НОП-у и КПЈ. Трећи су, као лојални грађани, одазвавши се позиву на мобилизацију нове Домовине, учествовали у краткотрајном априлском рату 1941. године. Појединци су били одведени у логоре у Немачкој, на присилан рад. Злосретни руски свештеници, попут Ивана Т. Књажева или Михаила С. Гутовског, страдали су од усташа у НДХ. Но, највећи број изbeglica остао је у окупираној Србији, повинујући се ситуацији и судбини. Радили су, колико су им то услови омогућавали, трудећи се да се склоне од недаћа.

А онда су се, 1944, на овим просторима појавили борци Црвене армије, против које су се у своје време, борили многи од изbeglica или пак њихови очеви и дедови и пред којом су изbegли из домовине. Успостављена је нова власт - идентична са оном у СССР-у. Затворене су све изbegличке установе, школе, библиотеке, чак и болнице. Новине су престале да излазе. Руски дом је постао Совјетски. Изbegлички живот је замро. Изгубио се из јавног делања. Многи су тада продужили даље, у своју трећу, четврту или пету Домовину. У Југославији је остало нешто око 7.000 Руса. Нови удар дошао је 1948. године. Нови одласци, али и протеривања и прогони. Руска изbegличка посебност, која је обојила и обогатила међуратну Југославију, чувала се, за дуги низ година, само по кућама и међу пријатељима. У успоменама и међу старим фотографијама. Остала је Руска црква на Ташмајдану, Иверска капела и "парче руске земље" - руско гробље. Остали су људи и њихова дела.

Остала је за њима и пребогата баштина, ризница дела и доприноса који су у ово друштво и ову културу уградили руски људи - а који су тек дотакнути научним истраживањима.

О АРХИВСКОЈ ГРАЂИ КАО ИЗЛОЖБЕНОМ ЕКСПОНАТУ

Архивска грађа је тек једно од низа сведочанстава преко којег се сусрећемо са прошлом стварношћу и са човеком у прошлости. Насупрот нпр. уметничким делима или мемоарској и аутобиографској литератури, који такође у себи садрже сведочења и представе о прошлој стварности (али таква сведочења која настају из свесне намере појединца да у обликованој и заокруженој - завршеној форми понуди своје виђење, свој став али и свој суд/пресуду и своју оцену о догађајима и људима чији су савременици били) - архивска грађа представља парцијалне трагове човековог бивствовања и човекове активности у прошлом времену. Она, најчешће, хладно и непристрасно региструје тренутке контакта човека са његовим друштвеним окружењем (без обзира да ли се ради о његовим свакодневним активностима, личним проблемима, делима, достигнућима или трагедијама). Због тога је архивска грађа, са једне стране, липена могућности да, сама по себи, представља свесно насталу, заокружену слику прошлости, али је, са друге стране, и ослобођена притисака личног, емотивног па чак и митског (једностраног) сагледавања прошлости (којима су не ретко оптерећене уметничке представе и аутобиографска литература).

Све то нипошто не значи да архивска грађа, као медијум за упознавање прошлости, као траг који човек оставља у времену, не нуди могућност целовитог упознавања прошле стварности. Напротив. Управо чињенице, да се кроз архивску грађу региструје тренутак контакта човека са његовим друштвеним окружењем и да је, истовремено тај контакт ослобођен наслага емотивног, митског или епског (једностраног) сагледавања реалности времена, представљају кључне претпоставке које омогућавају стварање поузданих знања о човековом трајању у прошлости.

Несумњиве вредности архивске грађе у стварању поузданих знања и у целовитој и истинитој реконструкцији прошлости представљају, истовремено, и једине предности за њену визуелну презентацију. Несумњиво је да архивска грађа нема ону упечатљиву привлачност, пријемчивост и ексклузивну снагу утиска какве на посматрача могу оставити изложбе нпр. уметничких дела или археолошких налаза. Но, за пажљивог и заинтересованог посматрача постоји читав низ разлога да се с пажњом замисли над оним што нуди архивска грађа као изложбени експонат. Навешћу само четири, по мом мишљењу најзначајнија, разлога, обзиром да у први план постављају човека као субјекта историје, као чињеницу ка којој су усмерена наша интересовања о прошлости.

На првом месту, она отварају могућност да се уочи човек у времену (без обзира да ли је реч о истакнутим појединцима или тзв. "малом" човеку). Конкретан човек у конкретном времену, са конкретним поступцима, страховима, надањима, потребама, жељама могућностима и ограничењима...

Потом, омогућавају да се уоче додир човека с његовим друштвеним окружењем у историјској стварности, који нам откривају његове реакције на промене, преломе и уопште, реалне историјске услове живота на једном простору и у једном времену.

Осим тога, приказују (прошлу) свакодневицу која, заправо, чини историју с човеком у њеном средишту.

И најзад, пружа информацију о богатству и разноликости тих трагова прошлости, везаних за конкретну тему која интересује посматрача.

О ОВОЈ ИЗЛОЖБИ

Изложба "Руске избеглице у Југославији. Кроз архивска документа" настајала је (да, управо настајала, а не настала) као изложбена целина постепено и поступно. Иницирана је, као идеја, од стране Организационог одбора Међународног симпозијума "Руска емиграција у српској и другим словенским културама", као пратећа манифестација самог Симпозијума. Но, то је била само почетна идеја. Временом се она проширила.

Најпре су колеге из историјског архива Београда предложиле да у току трајања Симпозијума понове своју поставку *"Руски емигранти у Београду. Траг и инспирација"*, одржане у Београду, априла-маја 1996, и поновљене у Москви новембра 1996. године. Потом су са сличном идејом изашле и колеге из Архива Србије, кје су показале спремност да у време Симпозијума такође понове своју изложбу *"Руски емигранти. Професори на Универзитету и у школама Србије"*, одржану 20-27. априла 1993. године, у време одржавања првог Симпозијума "Руска емиграција у српској култури 20. века", а потом проширену и поновљену у Кикинди 26.5-3.6.1993. године. Најзад, и колеге из Државног архива Руске федерације понудиле су да презентирају нашој публици документа из свог архива. Тада је "Руски дом" љубазно понудио своје просторије за одржавање ове изложбе и укључио се у организацију.

Тако је првобитна идеја, потакнута овим разнородним иницијативама, знатно прерасла своје оквире. Логично је било у том тренутку затражити сагласност Архива Југославије и Архива Српске академије наука и уметности, да допусте да се на овој изложби презентира и њихова грађа, на шта су они љубазно и пристали. Најзад, све је прерасло у једну велику сводну изложбу, на којој се презентира грађа пет архивских институција из две земље.

У својој коначној замисли ова изложба обједињава у себи више различитих целина - две раније самосталне изложбе, које су за нову презентацију доживеле извесне промене и допуне, као и три засебне, нове изложбене целине. Из тог разлога је план поставке и инсистирао на стварању пет засебних сегмената који осветљавају грађу појединих архива. При томе се водила посебна пажња да се очувају идејне замисли две већ одржане изложбе (Архива Србије и Историјског архива Београда) иако су оне за ову прилику модификоване и допуњене, што им даје карактер нових поставки у новонасталим условима. Као и да се створе јединствене идејне целине од понуђене грађе из остала три архива. Сам назив изложбе, тежио је да у себи сублимира ове донекле некохерентне целине.

Посебну симболику представља чињеница да се ова сводна изложба приказује у соколској сали Руског дома, у здању које је подигнуто (пре 64 године) управо за оне којима је ова изложба и посвећена - за руске избеглице.

ЛЕГЕНДЕ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АРХИВ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ.

Русская армия в Югославии

1. Письмо командира лейб-гвардии Атаманского полка бывшего флигель-адъютанта императора Николая II генерал-майора М. Хрипунова королю Сербов, Хорватов и Словенцев Александру I о принятии в подданство Королевства офицеров полка и казаков, находившихся в лагерях для русских беженцев на острове Лемнос.

28 сентября 1921 г.

2. Карта расквартирования воинских формирований Русской Армии в Югославии.

1920-е годы.

3. Письмо Главнокомандующего Русской Армией барона П.Н. Врангеля П.Б. Струве о размещении частей Русской армии на Балканах.

3 декабря 1921 г.

4. фото Запорожская сотня Кубанского казачьего войска на церемонии перезахоронения генерала П.Н. Врангеля.

6 октября 1929 г.

5. фото Лафет с гробом генерала П. Н. Врангеля.

6 октября 1929 г.

Положение русских эмигрантов в Югославии.

6. Образец временного удостоверения на право проживания в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев.

1920-е годы

7. Письмо Правления Русской колонии в Загребе представителю Верховного комиссара по делам русских беженцев при Лиге наций о выдаче русским эмигрантам нансеновских марок.

30 сентября 1939 г.

8. Список членов Русской колонии в г. Петровграде на получение нансеновских марок.

11 сентября 1939 г.

9. Положение о колониях русских беженцев в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев.

10 марта 1921 г.

10. Из доклада профессора Д.И.Иванцова "Нужды русских беженцев в Королевстве С.Х.С".

1922 г.

11. Стихи русского эмигранта С. Павлова, посвященные королю Александру I.

1934 г.

12. фото Король Королевства Сербов, Хорватов и Словенцев Александр I.

13. Объявление о проведении траурного собрания в Русском Доме имени императора Николая II в память короля Александра I.

1935 г.

Жизнь на чужбине.

14. Доклад Правления русской колонии в г. Загребе о своей деятельности за I декабря 1925 - I октября 1926 гг.

15. Письмо Управления Делами Державной комиссии по делам русских беженцев в Югославии председателю русской колонии в г. Крагуеваце К.Г. Алексинскому и заведующей детским садом О.И. Головковой с поздравлениями по случаю открытия детского сада для детей русских эмигрантов.

ноябрь 1927 г

16. Ходатайство представителей русских общественных организаций в Югославии перед Державной комиссией по делам русских беженцев о сохранении Русского кадетского корпуса в г. Сараеве.

1928 г.

17. Объявление об открытии в г. Белграде Русского Дома имени императора Николая II.

9 апреля 1933 г.

18. Объявление о проведении в Русском Доме имени императора Николая II вечера "Встреча - сбор единомышленников".

1937 г.

19. Объявление об открытии в г. Белграде общежития "Русский очаг".

Обращение Комиссии по созданию Казачьего Дома в г. Белграде о сборе денежных средств, книг, документов по истории казачества, предметов казачьего быта для Казачьего Дома.

14 сентября 1931 г.

Деятельность эмигрантских организаций.

20. Устав общества галлиполийцев в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев.
март 1923 г.

21. Список членов Общества русских офицеров - кавалеров ордена Святого Георгия Победоносца.

22. фото Группа Георгиевских кавалеров. Белград.

1. Генерал Экк.
2. Генерал Абасиев.
3. Генерал Барбович.

23. Письмо управляющего Русским заграничным историческим архивом в Праге В.Г. Архангельского представителю РЗИА в Югославии В.Н. Полтавцеву с выражением благодарности за содействие в собирании документов.

30 августа 1928 г.

Политическая жизнь эмиграции.

24. Обращение Организационного Комитета по выборам на Русский зарубежный съезд с призывом принять участие в выборах делегатов съезда в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев.

Декабрь 1925 г.

25. Объявление Русского офицерского собрания о торжественном собрании, посвященном памяти адмиралам А.В. Колчака и генерала А.П. Кутепова.

1935 г.

26. Объявление Русского Дома имени императора Николая II о проведении Дня белого движения - дня генерала Кутепова.

Устав общества памяти государя императора Николая II.

1938 г.

27. Объявление Белградского отделения Национального Союза Нового Поколения о проведении собрания "Новый человек".

1935 г.

28. Объявление общества "Русское согласие" о проведении лекции Л.И. Изюмова "Вожди".

29. Воззвание Центрального Правления Союза Русской национальной молодежи в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев о созыве совместно с Правлением русской национальной молодежи в Болгарии съезда организаций Союза в г. Белграде.

1 сентября 1928 г.

30. Вестник Союза русской национальной молодежи в Королевстве С.Х.С. "Наше будущее", № I, Май 1926 г.

31. Обращение Инициативной группы по образованию Русского национального клуба в Загребе к русским эмигрантам о вступлении в члены клуба.

1925 г.

32. фото Освящение знамени Русской Сокольской организации на торжественном собрании в г. Белграде.

26 июня 1930 г.

33. Положение о Русском национальном клубе в Загребе.

16 сентября 1925 г.

Русская православная зарубежная церковь.

34. Письмо Временного Архиерейского Синода Русской православной церкви за границей Епархиальным архиерейским архиереям о созыве Русского Всезаграничного церковного собора.

5/18 февраля 1923 г.

35. Постановление Собора архиереев Русской православной церкви за границей о реорганизации Высшего церковного управления.

18/31 мая 1923 г.

36. Обращение митрополита Антония к русским эмигрантам (без даты).

37. Справка канцелярии Архиерейского Синода Русской Православной церкви за границей о средствах, необходимых на содержание Синода.

16. августа 1941 г.

38. фото Поднятие креста на Русской православной церкви в г. Белграде.

13 ноября 1924 г.

Наука и образование.

39. Список научных и педагогических организаций, созданных русскими эмигрантами в Югославии и Чехословакии.
1925 г./
40. Постановление общего собрания Союза русских педагогов в Королевстве Сербов, Хорватов и Словенцев о создании сети русских национальных школ.
21 января 1923 г.
41. фото Приют для детей русских беженцев в Хопове. Заведующая мать Павла (Клюева).
42. фото Здание, в котором был размещен Крымский кадетский корпус.
1921 г.
43. фото Урок сербского языка у учащихся 8 класса Харьковского женского Института.
44. фото На выставке детских работ учащихся русских гимназий. Белград.
1924 г.
45. Письмо Управления Делами Державной комиссии по делам русских беженцев в Югославии начальнице русской гимназии "Пановиче" Н.А. Раевской с поздравлениями с Новым годом.
5 января 1927 г.
46. фото Здание, в котором с 1925 г. размещался детский дом и русская реальная гимназия "Пановиче".
47. фото Урок рисования в русской гимназии "Пановиче".
48. Расписание лекций Русского Народного Университета в Белграде на апрель 1926 г.
49. Анкета Русского Народного Университета в Белграде для составления лекционной программы на 1926/1927 учебный год.
1926 г.
50. Устав Русской Матицы.
30 апреля 1924 г.
51. Пригласительный билет Правления Русского археологического Общества в Югославии на торжественное собрание, посвященное 15-летию со дня основания Общества.

52. Объявление о лекции проф. П.Б. Струве "Русское масонство и его историческое место" в здании Белградского университета.

июнь 1930 г.

Сохранение традиций русской культуры.

54. Обращение Организационного бюро по проведению Дня русской культуры в Югославии.

1926 г.

55. фото Группа участников празднования Дня русской культуры в г. Новый Сад.

23 июня 1929 г.

56. Письмо председателя Союза писателей и журналистов А.И. Ксюнина председателю Державной комиссии по делам русских беженцев в Югославии А.А. Беличу с просьбой принять делегацию Союза в связи с предстоящим открытием съезда Русских писателей и журналистов.

3 апреля 1928 г.

57. Анкета Русского Литературного общества ("Книжный кружок") о творчестве А.П. Чехова.

1935 г.

58. Объявление Комитета помощи Русской молодежи о проведении лекции профессора Е. А. Ляцкого "Земля и небо в поэзии М.Ю. Лермонтова"

1933 г.

59. Объявление Союза русских поэтов в Белграде о проведении торжественного заседания, посвященного 125-летию со дня рождения Н. В. Гоголя.

60. Объявление об открытии подписки на газету "Новая Россия" (под редакцией Н. Немирина).

1928 г.

61. Из Каталога выставки картин художника профессора Н.П. Богданова-Бельского, состоявшейся 13 января - 1 февраля 1935 г. в Белграде.

62. Программа спектакля А.Н. Островского "Таланты и поклонники", поставленного в Русском драматическом театре в г. Белграде.

27. сентября 1930 г.

63. Справка о деятельности Русского театра в Белграде.

1941 г.

64. Список членов бывшего Союза русских артистов в Белграде.
1941 г.
65. Устав секции сценических деятелей при культурно-просветительном отделе Русского бюро в Белграде.
1941 г.
66. Приказ по культурно-просветительному отделу Русского бюро в Белграде об утверждении Т.Н. Яблоковой председателем общества русских артистов.
19 июня 1941 г.
67. Устав Русского музыкального общества в Югославии.
1938 г.
68. Список членов Русского музыкального общества в Югославии на 1 октября 1938 г.
69. Проект Положения о Русском объединенном музее в г. Белграде.
1942 г.
70. Программа спектакля А.Н. Островского "Левый фланг" постановленного в Русском драматическом театре в г. Белграде.
71. На Катюшу выставляли картину художника профессора Н.П. Бердяева-Белого, состоявшейся 13 января - 7 февраля 1933 г. в Белграде.
72. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
73. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
74. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
75. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
76. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
77. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
78. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
79. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
80. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
81. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
82. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
83. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
84. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
85. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
86. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
87. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
88. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
89. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
90. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
91. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
92. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
93. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
94. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
95. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
96. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
97. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
98. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
99. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.
100. Объявление о приеме в члены Русского музыкального общества в Югославии.

АРХИВ ЈУГОСЛАВИЈЕ

1. Извештај др. Душана Колаковића од 8. априла 1920. године, начелника окружне болнице у Кавадарцима Министарству народног здравља о организовању карантина за пријем руских избеглица из II имиграционог таласа (пролеће 1920. г.)
2. Елаборат "О положају деце руских избеглица у Краљевини СХС", послат Двору Краљевине Југославије (почетком 20-тих)
3. Извештај о Вишем течајном испиту одржаном у Кримском кадетском корпусу у Белој Цркви јуна 1926.
4. Распоред часова у Мариинском донском институту (девојачком) за 1929-30 школску годину
5. Списак чланова певачког хора Дворске капеле
6. Извештај о раду Матице руске у Новом Саду за 1933. годину упућен Двору
7. Евиденција новосадске полиције из 1940. године о страним држављанима руским избеглицима стално настањеним у Новом Саду
Валеријан Стрижков (1-2); Марија Карузо (100-101); Наум Вадалазов (134-135)
8. Позивница Одбора Београдских госпођа за помагање руском опоравилишту у Топчидеру принцу Павлу за добротворни концерт-бал одржан 14. XII 1929, г. у просторијама Официрског дома
9. Поклон руског избеглице Сигизмунда Стањевског краљу Александру I у част краљевића Андреје 9. новембра 1929.
10. Поклон Р.И. Плетњова, музичко дело посвећено краљу Александру I 1929. г.
11. Честитка руске колоније из Винковаца краљу Александру I поводом десет година владавине (1931. г.)
12. Честитка бивших питомаца Николајевог кавалериског училишта из Харбина краљу Александру I
13. Позивница - молба краљу Александру I од 22. ИИИ 1934. године да краљ као старешина сокола у Југославији кумује при освећењу заставе Покрајинског савеза руског соколства

14. Удружење бивших активних царских руских официра - изражава спремност краљу Петру II 12. октобра 1934. г. да се жртвују за монархију
15. Позив упућен краљу Петру II да присуствује свечаном преносу и сахрани посмртних остатака изгинулих руских официра и војника из I светског рата у општу Руску спомен костурницу на Новом гробљу у Београду 16. маја 1935.
16. Извештај о парастосу цару мученику Николају II, његовој породици и погинулим руским официрима и војницима који је пред Руском спомен костурницом на Новом гробљу у Београду 1. августа 1935. године чинодејствовао архиепископ Анастасије
17. Указ Двора о награђивању руских избеглица ордењем
18. Поименични списак руских избеглица са острва Лемнос који су се доселили у Краљевину СХС од 27. октобра до 17 новембра 1920. године
19. Свеска посетилаца Руског дома у Београду - посетиоци на освеђењу и свечаном отварању дома 9. априла 1933. године
20. Годишњи извештај "Првог руског кадетског корпуса Великог кнеза Константина Константиновича" за школску 1924/35. годину
21. Списак руских ратних војних инвалида којима треба продужити новчану помоћ
22. Албум фотографија "Првог руског кадетског корпуса" Сарајево-Бела Црква 1929-1930. поклоњен Краљу Александру.
23. Фото албум "Руски инвалидски дом Његовог краљевског височанства принца Павла у Прчњу.
24. Фото албум "Часовнаја в Харбине" - посвећена успомени на Цара мученика и блаженопочившег Витешког Краља Александра I Карађорђевића Ујединитеља - који је Високопреосвештени епископ Камчатски, Петропавловски и Сеулски, приликом своје посете Југославији 1938. године поконио кнезу Павлу.

АРХИВ САНУ

1. Одлука министарског савета о формирању "Руског културног одбора" и правилник одбора, 1928. година
2. Протокол заседања "Руског културног одбора" 26. јуна 1928. године
3. Белешке о делатности Издавачке комисије при Руском културном одбору 1928-1932. године
4. Правила "Друштва за успомену цара Николе II", 1929. године
5. Обавештење "Друштва за успомену цара Николе II" о отварању Руског дома 1934. г.
6. Извештај о раду "Савеза руских писаца и новинара у Краљевини СХС", 1927-1928. г.
7. Усмене новине бр 36. "Савеза руских писаца и новинара у Краљевини СХС" - "Двадесетогодишњица Великог рата", 1934. г.
8. "Руски научни институт у Београду" - програм предавања академика Петра Бернгардовича Струвеа, 1928. г.
9. "Руски научни институт у Београду" - распоред делатности за новембар 1934. г.
10. Годишње заседање "Руског научног института у Београду" 1939. г.
11. Белешка о делатности "Руске народне библиотеке" у Београду 1928-1932. г.
12. Правила друштва "Руска библиотека" у Битољу 1929. г.
13. План "Руске културне изложбе" у иностранству 1928. г.
14. Идеја арх. Романа Верховскога о одржавању заједничке ликовне изложбе руских и југословенских уметника
15. Извештај о дечјим домовима за 1930/1931. г.
16. "Друштво за потпомагање сиромашних ђака руске основне школе и забавишта" - о сакупљању новца за рад руске гимназије у Земуну 1938. г.
17. Установе "Руског друштва Црвеног крста" у Далмацији - у време досељавања избеглица са Крима, новембар 1920. - март 1921. г.

18. Национални савез Новог поколења - курсеви национално-политичког образовања
19. Национални савез Новог поколења - задаци савеза
20. Резолуција "Првог руског женског друштва" у Краљевини Југославији, поводом инцидента са Државном комисијом, упућена Александру Белићу 1936. г.
21. Писмо "Ревносника чистоте руског језика" у коме се захваљују А. Белићу за материјалну помоћ, 1938. г.
22. Предлог академика Јована Радонића да се др Георгије Острогорски изабере за дописног члана САН, 1946. г.
23. Преглед чланства у светским академијама, научним друштвима и др. академика Георгија Острогорског, 1972. г.
24. Предлог за избор др Константина Вороњца у звање академика САНУ 1963. г.
25. Повеља академика Владимира Ласкарева поводом избора за редовног члана САНУ 1947. године, издата 1971. г.

АРХИВ СРБИЈЕ
(АС, МПс, Досијеа просветних радника)

1. Службенички лист др Илије Голенишчев-Кутузова
2. Уверење о држављанству др Алексија Јелачића, професора
3. Избор др Алексија Јелачића за професора факултета
4. Службенички лист др Алексија Јелачића
5. Службенички лист др Тимофеја Локота, професора Пољопривредног факултета у Београду
6. Службенички лист др Ивана Свишчева, професора Техничког факултета у Београду
7. Извод из Службеничког листа др Бориса С. Никитина, професора Техничког факултета у Београду
8. Службенички лист др Павла Н. Рижкова, професора Техничког факултета у Београду
9. Службенички лист др Максима В. Агапова, професора Правног факултета у Београду
10. Уверење Делегације за заштиту интереса Руске емиграције у Краљевини Југославији о веродостојности личних података др. Антона Билимовића о крстању у служби
11. Службенички лист др Николаја А. Пупкина, професора Техничког факултета у Београду
12. Решење о постављењу др. Георгија Острогорског за ванредног професора на Катедри за византологију
13. Службенички лист др Владимира В. Фармаковског, професора Техничког факултета у Београду
14. Службенички лист инг Јакова М. Хлитчијева, професора Техничког факултета у Београду

15. Нострификација дипломе инг Јакова М. Хлитчијева, професора
16. Службенички лист др Константина П. Ворођеца, професора Техничког факултета у Београду
17. Службенички лист Павла Г. Проскурникова, професора
18. Службенички лист Сергија В. Лаврова, професора Мушке реалне гимназије у Београду
19. Уверење Управе Двора Павлу Проскурникову о одликовању орденом Св. Саве V степена
20. Службенички лист Константина П. Орлова, професора гимназије у Београду и заклетва
21. Диплома Александра К. Лукјанова о положеном професорском испиту
22. Службенички лист Александра Рогатова, професора гимназије у Врпцу
23. Препис дипломе о положеном професорском испиту Евгенија Лаптева
24. Службенички лист Ивана Н. Смирног контрактуралног привременог учитеља вештина Државне реалне гимназије у Великом Бечкерку
25. Препис уверења Дирекције за интерес Руске емиграције у Крљевини СХС да је пуковник Иван Н. Смирнски био предавач у Алексијевској војној академији
26. Службенички лист Александра Сидоренка, професора из Новог Пазара
27. Одлука комисије за оцену наставника да Александар Сидоренко задовољава
28. Службенички лист Марије Јелачић, професора из Лесковца
29. Службенички лист Михаила Подољског, професора из Лесковца
30. Одлука комисије за оцену наставника да наставник дневничар Александар К. Павлов из Старе Пазове задовољава
31. Сведочанство о држављанству Анатолика К. Попова, учитеља
32. Решење о постављењу Анатолија К. Попова, свршеног ученика гимназије са положеним учитељским испитом за учитеља основне школе у Лозници
33. Службенички лист Андреја Т. Нечајева, учитеља из Придворице, Срез моравски

34. Службенички лист Виталија Тарасјова, учитеља руске основне школе у Београду
35. Службенички лист Сергија В. Атаринаова, учитеља дневничара из Влајковца
36. Заклетва Сергија В. Атаринаова, учитеља
37. Службенички лист Александра Погодина, професора
38. Оцена о раду Александра Погодина
39. Заклетва Александра Погодина
40. Службенички лист Олге Н. Попов, учитељице у Долову
41. Одлука о унапређењу Олге Н. Попов, учитељице
42. Службенички лист Федора Н. Коваљова, учитеља из Добановаца
43. Одлука о унапређењу Федора Н. Коваљова, учитеља
44. Извештај о одликовању Федора Н. Коваљова, учитеља
45. Службенички лист Александре Бељајев, учитељице руске основне школе
46. Изјава Анастасије Георгијевске, учитељице из Петровграда, да влада руским и српским језиком
47. Службенички лист Сергија Т. Јусова, учитеља из Калне
48. Решење о плати Сергија Т. Јусова, учитеља из Калне
49. Службенички лист Зинаиде Грицикат, наставнице клавира музичке школе "Станковић"
50. Службенички лист Александра А. Лебедева, професора Техничког факултета у Београду
51. Писмо др. Николе Крајинског, контрактуалног професора Београдског универзитета министру просвете у вези одбијања награде за рад
52. Писмо контрактуалног професора Сергија Н. Трегубова декану у вези оштећења зграде и имовине Правног факултета за време Априлског рата

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ БЕОГРАДА

1. "Прозор у Београд", колаж, Бранка Ракочевић историчар уметности
2. Картони житеља руских емиграната пријављених у Београду, (ИАБ, УГБ)
3. 1943, Сведоџба о држављанству Краљевине Југославије (ИАБ, Лекарска комора у Београду)
4. 1923, Списак руских избеглица чиновника и службеника при Катастру Општине града Београда, 1923, (ИАБ, ОГБ)
5. 1923, Молба Сергеја Павлова Грађевинском одбору Општине града Београда за подизање радионице и продавнице резбарија у порти цркве Св. Марка (ИАБ, ОГБ)
6. 1935, Молба Алексеја Васиљева, архитекте, Суду општине града Београда за пријем у службу у Музеј општине града Београда као архитекте - сликара (ИАБ, ОГБ)
7. Меморандуми руских институција, друштава и удружења регистрованих у Београду (ИАБ, разни фондови)
8. Меморандуми, печат и дописна карта руских емиграната и њихових приватних фирми у Београду (ИАБ, разни фондови)
- 9-11. 1920 - 1924, Одлуке Одбора општине београдске о додели помоћи руским избеглицама (ИАБ, ОГБ)
12. 1932, Почасна диплома Добрили Главинић од Удружења официра Корпуса Руске царске војске и морнарнице у Краљевини Југославији (ИАБ, Пф Г)
13. 1924, Презиђивања капеле на Старом гробљу по пројекту архитекте Валерија В. Сташевског у размери 1:100 (ИАБ, ОГБ, ТД)
14. Руска црква Св. Тројице на Ташмајдану у Београду, фотографија (ИАБ, ЛФ МСП)
15. 1930, Руска капела на Новом гробљу по пројекту архитекте Валерија В. Сташевског у размери 1:50 (ИАБ, ОГБ, ТД)
16. Руска капела на Новом гробљу, фотографија (аутор М. Драгићевић)
17. Споменик цару Николају II и руским војницима палим у рату 1914-1918. на Новом гробљу рађен по пројекту вајара Романа Верховског, фотографија (аутор М. Драгићевић)
18. 1931, Руски дом императора Николаја II Романова по пројекту Вилхелма Баумгартена, изглед из Улице краљице Наталије (Улица народног фронта) у размери 1:100, (ИАБ, ОГБ, ТД)
19. Руски дом императора Николаја II, фотографија (аутор М. Драгићевић)
20. XIX век, Застава Руског јахт клуба императора Петра Великог у Београду (ИАБ, Varia)
21. 1933, Привремене дрвене бараке - свлационице за Руски јахт клуб императора Петра Великог у Београду по пројекту Валерија В. Сташевског у размери 1 : 100 (ИАБ, ОГБ, ТД)
22. 1941, Досије Специјалне полиције за притвореника Лаудански др Валентина (ИАБ, УГБ, СП)
23. 1944, Досије Специјалне полиције за притвореника Жеребков Илију (ИАБ, УГБ, СП)

24. 1941, Преписка немачког Министарства војске и Услужног уреда при Војном заповедништву за Србију у Београду око давања путних исправа руским емигрантима настањеним у Београду ради насељавања источних области Немачке (ИАБ, BdS - Гестапо)
25. 1941, Referatskartei VI B 7 RSHA (персонални картон Управе војне обавештајне службе Главне управе безбедности Reich) за П. П. Дурново, руског царског пуковника (ИАБ, BdS - Гестапо)
26. 1941, Књиге личних података притвореника Бањичког логора: Тумин Всеволд, професор, број 93; Бара Јан, архитект, број 1780; Андрушенко Петар, инжењер, број 1781; Жухина Клавдија, новинар, број 2067 (ИАБ, УГБ, БЛ)
27. 1948/49, Списак Руса емиграната којима је потврђено држављанство ФНРЈ од редног броја 1 до 30 (ИАБ, НО I рејона града Београда)
28. 1948/49, Списак Руса емиграната којима је одбијено држављанство ФНРЈ од редног броја 1 до 42 (ИАБ, НО I рејона града Београда)
29. 1938, Измена плана виле Марије Михајла Павловића на углу улица Енглеске (Сењачке) и Нове по пројекту архитекте Григорија Самојлова, изглед и пресек у размери 1:100 (ИАБ, ОГБ, ТД)
30. 1940, Перспективни изглед за нову зграду браће Владе и Славка Теокаревића, индустријалаца [на месту данашње "Београђанке"] по пројекту архитекте Григорија Самојлова (ИАБ, ОГБ, ТД)
31. 1923, "Дом слободних зидара", цртеж архитекте Николе Краснова, фотографија (ИАБ, ПФ Г)
32. Списак чланова масонских ложа у Београду (ИАБ, УГБ, СП)
33. 1938, Перспективни изглед палате Пензионог фонда чиновника и служитеља Народне банке на углу Престолонаследниковог трга (Теразије), Улице краља Александра (Булевар револуције) и Нове улице, по пројекту Григорија Самојлова (ИАБ, УГБ, ТД)
34. 1936, Детаљи предлога за измену Генералног плана Београда, израдио инжењер Ђорђе Коваљевски (ИАБ, ОГБ)
35. 1932, Нацрт Моста краља Александра I (Мост братства и јединства) у размери 1:500 (ИАБ, ЗМ)
36. Изградња Моста краља Александра I (Мост братства и јединства), детаљи пластике по нацртима архитекте Николе Краснова, фотографије (ИАБ, ЛФ МСП)
37. 1926, Дом краља Александра I за студенте Београдског универзитета (Студентски дом "Лола") по пројекту Ђорђа Коваљевског, изглед са стране баште (ИАБ, ОГБ, ТД)
38. 1926, Ситуациони план зграда Дома краља Александра I за студенте Београдског универзитета (Студентски дом "Лола") и Националне библиотеке у парку Ћирида и Методија по пројекту архитекте Ђорђа Коваљевског у размери 1:500 (ИАБ, ОГБ, ТД)
39. 1926, Нацрт полилеја и кандила за Крипту Споменика на Зејтинлику код Солуна, по пројекту архитекте Николе Краснова у размери 1:5 (ИАБ, ЗАрх)
40. 1938, Идејна скица изгледа Костурнице на острву Вило по пројекту архитекте Николе Краснова (ИАБ, ЗАрх)
41. 1932, План зграде Архиепископије београдско-карловачке у Београду по пројекту архитекте Виктора Лукомског, изглед из Богојављенске улице (Улица кнеза Симе Марковића) у размери 1:100 (ИАБ, ОГБ, ТД)

42. Патријаршија српске православне цркве у Улици кнеза Симе Марковића, фотографија (аутор М. Драгићевић)
43. 1933, Допис Патријаршије Српске православне цркве, Сремски Карловци, упућен грађевинском одбору Општине града Београда којим га обавештава о почетку рушења старе зграде Патријаршије (ИАБ, ОГБ, ТД)
- 44-45. 1935, Планови цркве Свете Петке водике на Калемегдану по пројекту архитекте Леонида Макпејева, изглед са источне стране и пресек у размери 1:50 (ИАБ, ОГБ, ТД)
46. Црква Свете Петке водике на Калемегдану, фотографија (аутор М. Драгићевић)
47. Црква Свете Петке водике, фотографија (ИАБ, ЗФ)
48. 1927, Црква Светог Ђорђа на Чукарици по пројекту архитекте Василија Андросова, изглед источне фасаде у размери 1:100 (ИАБ, ОГБ, ТД)
49. 1931, Преписка између Одбора за грађење цркве Светог Ђорђа, Архиепископа Пећког Митрополита Београдско-карловачког и патријарха српског Варнаве, и потпредседника Општине града Београда у вези доделе помоћи за довршење цркве (ИАБ, ОГБ)
50. Црква Светог Ђорђа на Чукарици, фотографије (аутор М. Драгићевић)
51. 1940, План нове зграде Немачке евангелистичке црквене општине АВ (зграда Битеф театра) на углу Кнез Милетине и Дринчићеве улице по пројекту архитекте Ђорђа Сташевског, изглед из Кнез Милетине улице у размери 1:100 (ИАБ, ОГБ, ТД)
52. 1940, Уговор закључен између Општине града Београда и Немачке евангелистичке црквено школске општине АВ из Београда о уступању плаца за изградњу цркве и пратећих објеката, препис (ИАБ, ОГБ, ТД)
53. Битеф театар, фотографија (аутор М. Драгићевић)
54. 1927, Перспективни изглед позоришта "Маџеж" по пројекту архитекте Николе Краснова, изглед из Улице краља Милана (Улица српских владара), оригинал, туш на паусу (ИАБ, СГБ, Секретаријат за комуналне послове)
55. Позориште "Маџеж", фотографија, (ИАБ, ЗФ)
56. 1939, "Али-баба и 40 хајдука", рад Константина Кузњцова, цртача стрипа, оригинална полутабла за стрип, цртеж тушем, четком и пером на хамеру (приватно власништво)
57. Илустрације Константина Кузњцова, цртача стрипа, за књигу "Мали лорд", едиција Дечји класици, издање "Народна просвета", Београд (приватно власништво)
58. 1939, "Мика Миш", забавни лист у стрипу, насловна страна за 300. јубиларни број, рад Константина Кузњцова, цртача стрипа, издање "Рус", издавач Александар Ивковић из Београда (приватно власништво)
59. 1937, Стрип "Боеми" рад Константина Кузњцова, цртача стрипа, "Мика Миш", бр. 144, издање "Рус", издавач Александар Ивковић из Београда (приватно власништво)
60. 1996, Реминисценција на ликове из стрипа "Боеми" Константина Кузњцова, фигура, теракота, рад академског вајара Душана Петровића
61. [1943], "Пољубац енглеског Јуде", рад Константина Кузњцова, ратни плакат Пропагандног одељења "Југоисток" BdS - Гестапо, офсет штампа, 56,5x83 (ИАБ, ЗП)
62. [1942], "Иване, шта ти мислиш ...", рад Константина Кузњцова, ратни плакат Пропагандног одељења "Југоисток" BdS - Гестапо, вишебојна офсет штампа, 60x92 (ИАБ, ЗП)